

Komunismem nedotčení

Iva Skochová | (Reflex Online - Zvenku, 17. 4. 2009)

Umělce narozené po roce 1976 už prý komunismus vůbec neovlivnil. Alespoň to tvrdí většina mladých umělců z postkomunistických zemí, kteří právě představují své práce na výstavě nazvané „Mladší než Ježíš“ v New Museu v New Yorku.

Muzeum pozvalo padesát umělců mladších 33 let z pětadvaceti zemí. Šest z nich, původem z bývalého východního bloku, se zúčastnilo i diskuzního panelu „Komunismus se nikdy nestal“ pojmenovaného podle názvu práce jednoho z umělců. Rumun Ciprian Muresan se jím snažil vyjádřit sílu propagandy, jaká fungovala v Rumunsku. Poutače slibovaly, že umělci z „východní Evropy“ budou diskutovat na téma posledních dvaceti let charakterizovaných jako „napětí mezi kulturní amnézií a progresivní nostalgií“; let, ve kterých se „společenské a politické klima změnilo natolik, že současná generace může vnímat komunismus jako vzdálený mýtus, pohádku, kterou si vymysleli jejich rodiče“.

Očividně i dnes, skoro dvacet let po pádu berlínské zdi, jsou umělci z postkomunistického bloku na Západě stále exotičtí právě tím, že jsou umělci z postkomunistického bloku. A oni se přitom tak moc snaží udělat všechno proto, aby to vypadalo, že jsou úplně normální „západní“ umělci, kteří se sice narodili za komunismu, ale jejich práce jím není vůbec ovlivněna.

Moderátorka panelu jim pokládala otázky typu: „Co pro vás znamená komunismus?“ Umělci se dívali do stolu a mlčeli jako při občanské nauce na základní škole. Hlavně ať nevyvolá mě. Mezitím odešla polovina publika, protože si myslela, že se nechtíc ocitla na konferenci hluchoněmých. Pak konečně trapné ticho prolomil Wojciech Bąkowski, umělec z Polska, aby řekl (polsky, přes překladatelku), že podle něj ho komunismus neovlivnil vůbec a politika ho nezajímá.

Je vůbec možné, aby někoho, komu je kolem třiceti, komunismus vůbec neovlivnil? V takovém případě by totiž pravděpodobně všichni mladí umělci z východního bloku byli přinejmenším schopni srozumitelného projevu na veřejnosti a rozuměli by anglicky.

Na jednu stranu je příjemné vědět, že dnes už se umělci „nemusí“ zajímat o politiku, nestarat se o to, že řeknou něco špatně, že můžou letět do New Yorku i za jiným účelem, než je žádost o politický azyl. Na druhou stranu umělec, který tvrdí, že ho neovlivňuje a nezajímá společensko-politické prostředí, ve kterém vyrůstal a žije, působí trochu naivně. Umělci byli s dobou, v níž žili, tradičně intimně spojeni a dokázali ji trefně charakterizovat a parodovat. Pravda, dnes na to máme politické analytiky a těm opravdu, ale opravdu, nikdo nemůže vyčítat, že by je politika nezajímala nebo že by nebyli dostatečně ovlivněni komunismem.

Z České republiky se výstavy v New Museu účastní konceptuální umělkyně Kateřina Šedá, držitelka Ceny Jindřicha Chalupeckého za rok 2005. Představuje zde práce „Je to jedno“ a „Opičení (po matce, po otci, po dítěti)“. Kateřina se ale na vernisáž ani diskuzní panel nemožla dostavit, protože se jí týden předtím narodilo dítě. A to je škoda (ne to dítě, ale to, že tu nebyla).

Její pohled na to, jak komunismus ovlivnil její práci, je totiž nejen srozumitelný a důvěryhodný, ale má i vypovídací hodnotu:

„Moji práci ovlivnil komunismus, nebo spíš atmosféra komunismu zásadním způsobem. Jako dítě jsem pochopitelně politiku nevnímala, ale silně jsem vnímala ovzduší tehdejší doby, kdy se lidi daleko víc scházeli a měli potřebu trávit spolu volný čas. Svým způsobem jim sice nic jiného nezbyvalo, protože nemohli nikam cestovat, ale to jsem tehdy jako malá taky nevěděla. Měla jsem pocit, že jsme jakoby byli všichni spolu, a hlavně jsem to vnímala ve spojení starší a mladší generace – která spolu v mnoha případech byla nucená bydlet.“

Po roce 89, to mi bylo 13 let, se atmosféra fatálně proměnila. Myslím, že je zbytečné vyjmenovávat klady revoluce, protože si je všichni uvědomují, ale já jsem spíš byla už tehdy zaskočená tou negativní proměnou, kterou sebou kapitalismus přinesl. Měla jsem pocit, že se společnost úplně rozpadla, a když někdo mluvil o nějaké pospolitosti, tak začal vypadat jako pionýr. Pokusila jsem se to definovat v projektu FURT DOKOLA, který jsem loni realizovala na 5. berlínském Bienále a který se týká zvyšování plotů mezi sousedy. Tam jsem tehdy uvedla, že mám pocit, že plot kolem naší republiky

nezmizel, jen si ho mezi sebou jednotliví lidé rozdělili... Jsme opět uzavřeni – už ne dohromady, ale každý zvlášť.“ (Kateřina Šedá, kráceno z emailu)

Autorka je spolupracovnice redakce, cestovatelka a publicistka. Pro Reflex.cz připravuje pravidelnou rubriku **POHLEDY ZVENKU**.

Daň z obezity

Iva Skochová | (Reflex Online - Zvenku, 10. 4. 2009)

Když byl prezident Klaus před měsícem v USA, ve svých zápiscích uvedl, že v New Yorku na ulicích není vidět žádná ekonomická krize. Očekával zřejmě barevnou verzi fotek z Velké hospodářské krize a zástupy kostnatých lidí s propadlými tvářemi čekajícími na přiděl polévky.

Kdyby se ale náš pan prezident setkal i s jinými než bohatými lidmi, musel by si všimnout, že současná chudina vypadá podstatně jinak než ve třicátých letech minulého století. Ti nejchudší jsou dnes ti nejtlustší. V Americe už nedostatek jídla dávno není problémem. Tím je dlouholetý nelogický trend, který se v českých supermarketech a restauracích začal pořádně projevovat až v poslední době – potraviny jsou tím dražší, čím méně mají kalorií. Jinými slovy, čím jsou potraviny levnější, tím více mají kalorií; nejzdravější jídlo je zpravidla to nejdražší.



Klaus snad čekal vyhublé lidi...

Foto: library.uscs.edu



...a fronty na polévku zdarma

Foto: archives.gov

Dlouho už neplatí, aby o obézním Američanovi někdo prohlásil, že se „asi musí mít dobře“. Naopak. Štíhlost je – společně s pěknými zuby – nejviditelnějším indikátorem zámožných. Snad nikde na světě není vidět propast mezi štíhlými a obézními lépe než v USA. Manhattan je jedním z „nejštíhlejších okresů“ v celých Spojených státech a zároveň také tím nejbohatším. Zatímco na Manhattanu žije dvacet procent lidí klasifikovaných jako obézní, v jeho nejchudší části, Harlemu, je to čtyřicet procent. V Mississippi, Alabamě a Louisianě, triu nejchudších amerických států, jsou obézní tři čtvrtiny dospělých.



Dnešní chudí Američané...

Foto: Profimedia.cz



...ale naopak bojují s obezitou

Foto: Profimedia.cz

Nápoje slazené kukuřičným sirupem s vysokým obsahem fruktózy, například Coca-Cola, jsou údajně jednou z nejpravděpodobnějších příčin zvyšující se obezity u chudých. Slazení sirupem je totiž sice levnější na výrobu, ale kaloričtější. Zemědělci dlouhá léta dostávali dotace na pěstování kukuřice, takže jí je všude plno a je levná. Potraviny a nápoje slazené sirupem stojí často míň než voda, přitom mají vysoký obsah kalorií. Nemajetní lidé je proto rádi kupují, poměr cena-energie je pro ně výhodný. Už několik let se publikují studie o tom, že v nejhudších částech Ameriky krmí matky před spaním své děti „cukrovou vodou“, aby jim zaplnily žaludky. Děti jsou pak sice podvyživené, ale tlusté.



Problémem není nedostatek jídla...

Foto: Profimedia.cz



...ale jeho kvalita a složení

Foto: Profimedia.cz

Václav Klaus se ve svých zápiscích pozastavoval nad tím, že stát New York uvažuje o zavedení tak nepochopitelných opatření, jako je takzvaná daň z obezity (osmnáct procent na prodej slazených nápojů). Proč ne? Ještě v minulém desetiletí bylo problémem číslo jedna kouření. Pak se zavedla vysoká daň na cigarety a dnes v Americe kouří méně než dvacet procent lidí; poprvé v historii klesá i výskyt rakoviny plic. Největším zdravotním problémem současnosti je v USA obezita.

Klaus už nevysvětlil, proč mu daň z obezity připadá nepochopitelná, ale zřejmě to bude mít co do činění s omezováním svobod. Snad se to dozvíme v jeho příští knize. Mohla by se jmenovat „Tučná, nikoli zelená planeta“ a její celosvětovou propagaci by mohly financovat daně tlustých, ale svobodných plebejců. Jak jinak.

Autorka je spolupracovnice redakce, cestovatelka a publicistka. Pro Reflex.cz připravuje pravidelnou rubriku **POHLEDY ZVENKU**.